

Aangepaste technologie

Al een tiental jaren raden wij ontwikkelingslanden aan toch vooral *aangepaste technologieën* te gebruiken. Ook zijn we zeer bezorgd voor hun rurale ontwikkeling, hun „slumimprovement” en gezondheidszorg. De ontwikkelingslanden zouden eigenlijk ook tot een gelijkere inkomensverdeling moeten komen, het milieu en de grondstoffen goed moeten beheren en ten slotte zouden ze *self reliant* moeten worden. Kortom, we weten wel wat goed is voor al die mensen daar. Als ze dan antwoorden dat zij ook grote (kern-)elektrische centrales willen hebben in plaats van windmolens, dat ze echt liever in een Mercedes willen rijden dan op een fiets, dat ze al die goedbedoelde zorg voor plattelandsontwikkeling door vreemde deskundigen wel kunnen missen, maar het „op de koop toe” nemen met de rest van de ontwikkelingshulp, dat ze eigenlijk zelf wel eens in zo'n donorland willen kijken in plaats van allerlei *deskundigen* te moeten rondleiden, dat ze misschien beter alleen maar die goederen zouden kunnen importeren (of als hulp kunnen ontvangen) die ze met de beste wil ter wereld niet met enige efficiëntie zelf kunnen maken, en voor de rest dan maar wat „self reliant” zijn, dan denk je: ja maar . . .

In de krant en op de tv in Nederland zie je stukken over aangepaste technologie in ontwikkelingslanden: uit schroot en afval worden slimme, maar wankele machines gebouwd, plastic zakken en glas worden nijver verzameld om „gerecycled” te worden, oude auto's worden tot in den treure aan de gang gehouden en aangepaste technologie in industrie en landbouw wordt aangeprezen als het enige redelijke middel tegen de heersende en groeiende werkloosheid. Logisch. Met goedkope arbeid kun je dingen arbeidsintensief doen. Dat heet dan *appropriate*: passend, aangepast.

In Nederland heerst werkloosheid. De exportpositie schijnt in gevaar, de traditionele industrieën leggen het loodje, overal wordt geautomatiseerd en „gechipt”, en op overheidsvacatures komen gemiddeld wel zo'n 20 mensen af. De bejaardenzorg roept om meer mensen. Schilleboeren zijn er nauwelijks meer. Glas wordt slechts sporadisch verzameld, afval en afvalstoffen bedreigen het milieu. Het wagenpark wordt gemiddeld steeds nieuwer — reparaties zijn „te duur” — en gezien de omvang van de autokerkhoven mag men zich verheugen dat er zoiets als recycling bestaat, ook al zou men met al die auto's nog wel een groot deel van de derde wereld in *appropriate* voertuigen kunnen laten rijden.

Vanuit de optiek van een econoom die zich vooral met het economisch nog niet zo ontwikkelde buitenland bezighoudt, lijkt er ook in Nederland plaats te zijn voor „appropriate technology”. Dat houdt wel in dat ook de arbeid „passend” in prijs moet zijn en dat er vanwege de facetten van het milieu en de natuurlijke hulpbronnen voor die „appropriate technology” wel menselijke energie moet worden ingestoken. Het aantasten van de koopkracht is evenwel niet populair.

Toch moet er wel iets te doen zijn zonder dat dit extra kosten met zich brengt. Je zou je dan kunnen voorstellen dat men komt tot het inzetten van meer mensen in sociale dienstverlening, in research, in glas verzamelen, in de milieubescherming, en misschien zelfs wel in een meer arbeidsintensieve uitvoering van infrastructurele werken. In ontwikkelingslanden wordt een schop immers ook „appropriate” geacht, omdat de „schaduwprijs” van arbeid laag is.

Jan Hoogland